

Vrijzinnige partij weer van de baan

Door onze redacteur

PIETER VAN OS

DEN HAAG, 7 APRIL. Het is niet de bedoeling een nieuwe partij op te richten. Of zeker nu nog niet. In de inleiding van de bundel *Open en onbevangen. De noodzaak van politieke vrijzinnigheid* die vandaag wordt gepresenteerd, willen de samenstellers ieder misverstand voorkomen. Veel van de 26 auteurs, partijprominenten uit de PvdA, D66, GroenLinks en de VVD, zitten niet te wachten op het stempel 'afvallig'.

Toch was de inzet volgens betrokkenen anders. Toen een groep politici en politieke denkers na de verkiezingen van 2006 onder de naam Vitaal Erfgoed ging discussiëren over de noodzaak van een vrijzinnige politiek, hing de oprichting van een nieuwe politieke beweging in de lucht.

Het initiatief kwam van SER-voorzitter Alexander Rinnooy Kan, oud-KPN-bestuurder Wim Dik, burgemeester Thom de Graaf van Nijmegen en oud-minister Roger van Boxtel. Allen zijn lid van D66, maar ze verzamelden voor hun bijeenkomsten ook enkele PvdA'ers, onder wie Job Cohen en Godelieve van Heteren. En

GroenLinksers, als oud-partijleider Paul Rosenmöller en Euro-parlementariër Kathalijne Buitenweg. Ook VVD'ers als ex-vice-premier Hans Dijkstal en Tweede Kamerlid Atzo Nicolaï doen mee.

Populisme en dogmatiek zijn de vijand, zo schrijven de samenstellers. Juist nu politici met grote zekerheid hun wijsheden debiteren, is een liberale, antidogmatische opstelling gewent.

Het verlangen naar een nieuwe politieke partij is inmiddels verdwenen. Althans, onder de gangmakers. De reden is duidelijk: was D66 na de verkiezingen op sterven na dood, inmiddels staat de partij op grote winst in de peilingen.

„Jammer”, vindt deelnemer en socioloog Dick Pels het verdwijnen van de plannen voor een nieuwe politieke beweging. Pels zelf heeft nog steeds oren naar een nieuwe vrijzinnig-liberale partij, naar het beeld van de VDB (Vrijzinnig Democratisch Bond) die oploste tijdens de Tweede Wereldoorlog. „Open en onbevangen”, zegt Pels, betekende voor de groep vooraanstaande vrijzinnigen al snel „vrijblijvend praten”. En dat boek? „Dat was van: kun je nog schrijven, schrijf dan mee.”

IN BUSINESS

Zwijgzaam en bloot wonder

Filmontdekking Nellie Benner (22) vertolkt de stem van een generatie.

8

GRATIS Samsung S8300 Ultratouch

+ €55 Voucher kado voor Holland Casino

150 belminuten

Van €19,90 nu slechts
€17,-
per maand

bestelmaand.nl

Kijk verder in deze krant!

OBJECTIEF ADVIES WAT NU DE BESTE GSM-DEAL IS VOOR U

ZIE PAGINA 8 VOOR MEER INFO

Janboerenfluitjes?

van De Dale geeft antwoord op pagina 18

7
Dinsdag

April 2009

De Pers

Dagblad

WWW.DEPERS.NL

GRATIS, MAAR NIET GOEDKOOP

Politiek Fusiepartij bepleit

'Vrijzinnigen, verenigt u!'

Oud-leider van D66 en burgemeester van Nijmegen Thom de Graaf wil een nieuwe vrijzinnige beweging.

Kustaw Bessems

DEN HAAG

'Het is ongelukkig dat het vrijzinnig gedachtegoed is verspreid over partijen', zegt Thom de Graaf. 'Een vleugel van de PvdA, een vleugel van de VVD, een deel van D66 en een stuk GroenLinks. Een krachtiger bundeling zou mooi zijn.'

De Graaf is initiatiefnemer van bijeenkomsten met kopstukken van al die partijen in de afgelopen twee jaar. Resultaat is een bundel met stukken van die prominenten over politieke vrijzinnigheid, in het boek omschreven als liberaal, anti-dogmatisch en kosmopolitisch.

Ter ziele

De Graaf begon aan het project met partijgenoten Alexander Rinnooy Kan (SER-voorzitter), Hans Wijers (Akzo-topman), Roger van Boxtel (Menzis-bestuurder) en Wim Dik (hoogleraar). 'Het ging najaar 2006 heel slecht met D66 en voor ons was duidelijk: als de partij ter ziele is, mag dat niet het eind zijn van het vrijzinnig erfgoed. Bij de PvdA en VVD was de vrijzinnigheid ook in het gedrang, want die waren in concurrentie met de SP en PVV.'

Daarop werden brainstormsessies gehouden onder de noemer Vitaal Erfgoed, over thema's als onderwijs en integratie. Onder de

deelnemers burgemeester Job Cohen van Amsterdam (PvdA), oud-minister en lid van de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid Pieter Winsemius (VVD) en oud-GroenLinks-leider Paul Rosenmöller.

'Het was niet de bedoeling dat de mensen aan tafel een nieuwe partij zouden stichten', zegt De Graaf. 'Maar de vraag werd wel opgeworpen: zou het nodig of nuttig zijn? Ik moet het als oud-partijleider niet doen, maar ik vind het een interessant idee.'

'Ik snap het als Alexander Pechtold nu zegt: het gaat goed met D66, ik

Brainstormsessies met prominenten onder de naam Vitaal Erfgoed.

ben niet geïnteresseerd.' Toch kan het boek stimulerend werken, denkt hij. 'Als van andere kanten het debat wordt gevoerd over hoe je je kunt versterken met nieuwe allianties, moet een partijleider niet zeggen: ik weiger daarover te spreken. D66 is een voertuig voor ideeën. Als er een nog beter voertuig kan komen, dan heb ik daar geen moeite mee.'

Rinnooy Kan en Dik laten zich terughoudender uit over een eventuele nieuwe partij. Sommige deelnemers aan Vitaal Erfgoed staan hier zelfs afwijzend tegenover. Zij wijzen bijvoorbeeld op eerdere mislukte pogingen om partijen te starten.

Lees meer op pagina 6

Google vreet ze allemaal op

Geld speelt geen rol bij de megalomane missie van het bedrijf: de ultieme zoekmachine voor álles worden.

Lees meer op pagina 2

BEELDBEWERKING DE PERS

AANVAL URUZGAN

Nederlander gesneuveld

Bij een raketaanval op Kamp Holland in Uruzgan is gisteren het negentiende Nederlandse slachtoffer gevallen. De 20-jarige Azdin Chadli, die pas een week geleden in Afghanistan arriveerde, kwam om het leven. Nog vijf anderen raakten gewond, van wie twee ernstig.

Lees meer op pagina 3

EERST

Verwoestend

Aardbeving Italië eist 150 levens.

2

REX

NL

'Als iemand mij zwart maakt, sta ik niet voor mezelf in.'

'Huursoldaat' Raymond is bang voor leugens over zijn avonturen in Joegoslavië. Pagina 4.

SPORT

Crisis? Niet bij de Yankees

Wall Street ligt aan het noodnuus, het hopeloos verouderde metrosysteem is zo goed als failliet en de stad New York staat miljarden in het rood. Maar de New York Yankees vieren feest alsof het nog 2006 is: 1,6 miljard dollar voor een stadion, 423 miljoen voor drie honkballspelers.

Lees meer op pagina 20

Politiek Vrijzinnigheid Club voor redelijke mensen

Politieke kopstukken uit vier partijen hebben hun 'zachte krachten' gebundeld.

Kustaw Bessems

Nee, nee, ze zijn beslist geen nieuwe beweging gestart, bezweert iedereen die meeschreef aan de vandaag te presenteren bundel *Open en onbevangen*, over politieke vrijzinnigheid. Ook al komen de meeste auteurs al twee jaar af en toe bij elkaar voor discussies onder de noemer 'Vitaal Erfgoed'. Mensen als SER-voorzitter en D66-lid Alexander Rinnooy Kan, burgemeester van Amsterdam en PvdA-lid Job Cohen, oud-vicepremier voor de VVD Hans Dijkstal en GroenLinks-Europarlementariër Kathalijne Buitenweg.

'Ja', zegt Dijkstal, 'in het begin vraag je wel even: wat is het doel?' Rinnooy Kan had het initiatief genomen, samen met mede-D66-prominenten Wim Dik, Hans Wijers, Roger van Boxtel en Thom de Graaf. 'Moest een nieuwe partij worden opgericht?', vroeg Dijkstal zich af. 'Moesten we allemaal lid worden van D66?'

'Als je daar zit met veel politici en ex-politici, kijk je elkaar natuurlijk aan', zegt oud-PvdA-Kamerlid Godelieve van Heteren. 'De vraag is gesteld: willen we hier meer mee?'

'Er is vooral even discussie over een nieuwe partij geweest omdat D66 zo klein was', zegt socioloog Dick Pels. Dat was eind 2006.

In het voorwoord van de bundel formuleren de vijf D66'ers het wat ambivalent: de deelnemers aan Vitaal Erfgoed vonden elkaar 'niet - of zeker nog niet - om een nieuwe partij op te richten'. Dat laat alles open.

'Natuurlijk is het idee van een nieuwe partij langgekomen', zegt Wim Dik. Maar dat was volgens hem snel van tafel. 'Sommige aanwezigen zijn partijboegbeelden, die hadden anders niet mee kunnen doen.'

'Niemand kan de toekomst voorspellen', zegt Rinnooy Kan. 'Maar ik verwacht niet dat een nieuwe partij wordt gestart'. Alleen Thom de Graaf houdt een warm pleidooi voor een nieuwe, vrijzinnige partij, daarin bijgevalen door Pels en Van Heteren.

De discussie komt eens in de zo veel tijd terug, zegt Paul Schnabel, directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau, lid van D66 en ook bij Vitaal Erfgoed betrokken. 'Wordt het

niet weer eens tijd voor een nieuwe progressief-liberale partij? Iedereen knikt dan heftig. Maar mensen zijn niet geneigd om het ook te doen. De SP is een prachtig voorbeeld van een nieuwe partij die is gelukt, maar het lot van andere initiatieven was slechter.'

Schnabel: 'Nu D66 er zo goed voor staat in de opiniepeilingen is de motivatie voor iets nieuws niet zo sterk.'

'Als je iets begint, moet je dat ook met nieuwe mensen doen. Wij hebben te veel geschiedenis', zegt Dijkstal. Bij Vitaal Erfgoed 'ging het er juist om dat we ons sterk zouden maken voor vrijzinnigheid in de bestaande partijen.'

Over zijn eigen partij. 'De VVD zou zich zorgen moeten maken om de rechtsstaat en de Grondwet moeten beschermen. Respect voor de anderuitdragen en tolerantie. De basis-houding dat andersdenkenden en andersgelovigen een plek hebben.'

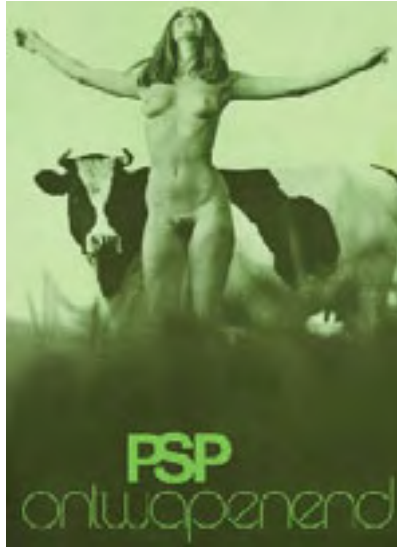
Inschikkelijkheid

Want dat is de vraag: als de deelnemers niet samen in één partij willen, wat bindt hen dan? Redelijk zijn, komt veel in de verhalen voor. Niet scherp slippen. Pragmatisme.

Wim Dik: 'Bij vrijzinnige politiek hoort dat je je er rekenschap van geeft dat we allemaal ruimte nodig hebben om ons te ontplooien, maar dat je ook realistisch moet zijn in een land als Nederland, dat vol is, druk en complex. Dat je beseft dat je je vrijheid te danken hebt aan de ruimte die je anderen gunt.'

Schnabel: 'Het is de traditie van Nederland: je hebt je principes, maar als iemand anders iets héél erg belangrijk vindt, stel je je redelijk op. Je zou als liberaal kunnen zeggen: de winkels moeten op zondagochtend open. Maar je kunt ook de houding aannemen: ach, als sommige mensen dat nou vreselijk vinden, laat het zitten - die winkels zijn de rest van de week al open. Inschikkelijkheid. Bereid zijn op te schuiven als iemand anders ook op een bankje wil zitten. Dat houdt de samenleving prettig.'

Sommige auteurs definiëren vrijzinnigheid vooral politiek inhoudelijk en dan lijkt het sociaalliberaal te betekenen. Maar daar kan lang niet iedereen zich in vinden. Kathalijne Buitenweg zegt blij te zijn met 'de manier waarop mensen als Roger van Boxtel en Job Cohen politiek bedrijven'. En: 'We hebben onze houding

Versplinterde vrijzinnigheid: de PSP (later opgegaan in GroenLinks), de Vrijzinnig Democratische Bond (deel geworden van de PvdA), de VVD (mede opgericht door leden van de Vrijzinnig Democratische Bond) en D66.

'Er zou niks mis zijn met paars-plus. Paars was een belangrijke periode waarin zegenrijk werk is gedaan.'

gemeen'. Maar voor haar zijn het 'eerlijk verdelen van kennis, middelen en milieuruimte' minstens zo belangrijk. En dat is, beaamt ze, links.

De stadsdeelvoorzitter van het Amsterdamse Slotervaart, de PvdA'er Ahmed Marcouch, zegt dat hij vooral heeft meegewerkt aan de bundel 'omdat sommige problemen, zoals integratie, om oplossingen vragen door partijpolitieke grenzen heen'. Maar zijn verhaal is een klassiek sociaal-democratisch betoog over volksoverheffing door arbeid. En Job Cohen, die één bijeenkomst bijwoonde en nu een stuk schreef, benadrukt dat hij 'niet van de sociaal-liberale kant' is.

'De invloed van een vrijzinnige partij zou beperkt zijn. Ik zet me liever in voor vrijzinnigheid in een grote volkspartij als de PvdA.'

Seculier schaduwkabinet

Wat ons bindt', zegt Hans Dijkstal, 'is bijna meer sociaal-cultureel'.

'Een open mind hebben', zegt Cohen. 'De gedachte dat niemand de wijsheid in pacht heeft. Open staan voor argumenten. Daarmee behoort je tot de zachte krachten. Want de mensen die het allemaal zo precies weten, kunnen dat hard schreeuwen. Als je het niet precies weet, wordt er minder naar je geluisterd.'

'Een van de zorgelijke dingen aan het optreden van Geert Wilders - nog los van zijn standpunten - vind ik dat hij niet debatteert. Als hij wegloopt uit het parlement en iemand vraagt of ze er nog even over kunnen praten, loopt hij door.'

Alexander Rinnooy Kan en Wim Dik benadrukken dat zij de groep mede bij elkaar hebben gehaald omdat zij inzitten over de zwakte van het politieke midden en de krachten op de flanken: de SP en Wilders' PVV.

Dat roept wel de vraag op waarom in het boek geen CDA'er voorkomt. Bestaan er geen vrijzinnige CDA'ers? De inhoudsopgave leest als een seculier schaduwkabinet. 'Kabinet? Ik beschouw dat maar als compliment', zegt Rinnooy Kan, vaak als potentieel premier genoemd. 'De combinatie van het CDA met vrijzinnigheid is iets minder natuurlijk', zegt hij.

'Het is wel goed als Balkenende weet dat er zo'n groep is die het elk moment kan overnemen', lacht Dijkstal. Hebben we hier gewoon te maken met paars-plus? PvdA, VVD, D66 - die van 1994 tot 2002 regeerden - aangevuld met GroenLinks? Er zou niets mis mee zijn, zegt Hans Dijkstal. 'Ik ben nog steeds trots op paars. Een belangrijke periode waarin zegenrijk werk is gedaan.' ●

Roger van Boxtel

'In de combinatie van individuele ontwikkeling en politiek-ethisch streven naar medemenselijkheid en duurzaamheid ligt de sleutel tot een zinvol leven.'

Job Cohen

'Je hoeft het niet met elkaar eens te zijn, je kunt je anders gedragen dan een ander en je kunt daar ook gewoon voor uitkomen zonder dat je verketterd wordt.'

Wim Dik

'Hoe vaak zeg je gewoon even goedemorgen of hallo tegen een willekeurige passant op het trottoir, een klein straatje zonnig?'